OIKEUSMINISTERIÖ

U 64/2013 vp

Kriminaalipoliittinen osasto
Katariina Jahkola

22.2.2017

ASIA: Euroopan syyttäjänvirastoa (EPPO) koskeva asetusehdotus (U 64/2013 vp). U-jatkokirje

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Oikeusministeriö yhtyy perusmuistiossa esitettyyn, EU-ministerivaliokunnan hyväksymään kantaan ja toteaa lisäksi seuraavaa.

EPPO:a koskevasta asetusehdotuksesta on käyty tiiviisti neuvotteluja vuodesta 2013 lähtien. Puheenjohtajiston johtopäätös 8.-9.12.2016 pidetystä oikeus- ja sisäasiain neuvostosta oli, että suuri jäsenvaltioiden enemmistö katsoi, että neuvottelujen tuloksena syntynyt teksti on hyvä pohja EPPO:n perustamiselle. Tuolloin Ruotsi ilmoitti, ettei se tässä vaiheessa osallistu EPPO:on. Asetusehdotuksen tekstiä vielä hiottiin Slovakian puheenjohtajuuskauden lopulla, mutta vähäisiä täsmennyksiä lukuun ottamatta asetusehdotuksen sisältö ei muuttunut. Helmikuun alussa pidetyssä yleisten asioiden neuvostossa todettiin edeltäneen Coreper-käsittelyn pohjalta, ettei asetusehdotuksen sisällöstä ole yksimielisyyttä (Ruotsin kanta huomioon ottaen).

Tämän jälkeen 17 jäsenvaltiota (mukaan lukien Suomi) on allekirjoittanut kirjeen, jossa on pyydetty asetusehdotuksen käsittelyn siirtämistä Eurooppa-neuvostolle yksimielisyyden saavuttamiseksi. Tämänhetkisten tietojen mukaan asetusehdotus on esillä 10.3. pidettävässä Eurooppa-neuvostossa. Näyttää varmalta, ettei Eurooppa-neuvosto pääse asetusehdotuksesta yhteisymmärrykseen. Tämä tarkoittaa sitä, että vähintään 9

Käyntiosoite Eteläesplanadi 10 HELSINKI | **Postiosoite** PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO | **Puhelin** 02951 6001 | **Faksi** 09 1606 7730 | **Sähköpostiosoite** oikeusministerio@om.fi

jäsenvaltiota voi jatkaa neuvotteluja asetusehdotuksesta tiiviimmän yhteistyön puitteissa. Varmalta näyttää myös se, että tiiviimpi yhteistyö aloitetaan ja EPPO perustetaan.

Suomen neuvottelutavoitteet ovat asetusehdotuksen tämänhetkisessä tekstiversiossa toteutuneet hyvin. Saatujen ennakkotietojen mukaan tekstin sisältöä tullaan tiiviimmän yhteistyöhön osallistuvien jäsenvaltioiden kesken vielä muokkaamaan. Näihin neuvotteluihin pääsevät vaikuttamaan ainoastaan ne jäsenvaltiot, jotka ovat tiiviimmässä yhteistyössä mukana. Tämän vuoksi oikeusministeriö pitää tärkeänä ja Suomen edun mukaisena osallistua tiiviimmän yhteistyön vaiheeseen. Jos siitä jäädään ulkopuolelle, riskinä on, että jo toteutuneet Suomen neuvottelutavoitteet vaarantuvat. Tiiviimmästä yhteistyöstä on mahdollista jättäytyä pois aina siihen saakka, kunnes asetusehdotus lopullisesti hyväksytään neuvostossa.

Muilta osin oikeusministeriö toistaa aikaisemmat kannanottonsa EPPO:on osallistumisesta ja katsoo, että Suomen edun mukaista on, että tehostetaan toimenpiteitä puuttua EU:n taloudellisia etuja vahingoittaviin petoksiin sekä niihin liittyviin lahjus- ja rahanpesurikoksiin sekä niistä saatuun rikoshyötyyn. Nykytilanne, jossa ei ole keinoja velvoittaa jäsenvaltioita selvittämään näitä rikoksia, ei ole tyydyttävä etenkään nettomaksajavaltioiden kannalta. Mitä paremmin EPPO onnistuu tehtävässään, sitä enemmän se myös Suomea hyödyttää. Tähän tavoitteeseen voi vaikuttaa vain sellainen jäsenvaltio, joka EPPO:on osallistuu.

Osallistumalla EPPO:on Suomi voisi edistää tehokkaiden menettelytapojen, avoimuuden ja muiden asetusehdotusta käsitelleiden valiokuntien tärkeinä pitämien näkökohtien huomioon ottamista EPPO:n toiminnassa. Suomi on myös neuvotteluissa tuonut näitä seikkoja aktiivisesti esiin. Tärkeänä on pidetty muun muassa liitännäistoimivallan täsmällistä määrittelyä sen varmistamiseksi, ettei sääntelyssä mennä SEUT 86 artiklan oikeusperustan ulkopuolelle. Tältä osin viimeisimmässä tekstiehdotuksessa 17 artiklaa on täsmennetty rajaamalla nimenomaisesti välittömiin veroihin kohdistuvat petokset liitännäistoimivallan ulkopuolelle (17(3) artikla). Neuvoston oikeuspalvelu on myös antanut uuden lausunnon liitännäistoimivallasta (5137/17) ja todennut näkemyksenään, että viimeisin tekstiversio on SEUT 86 artiklan oikeusperustan mukainen.

Lakivaliokunta on lausunnossaan LaVL 20/2016 vp pitänyt tarpeellisena artiklaan 20 liittyen unionitason vaikutusten tarkempaa määrittelyä tapauksissa, joissa vahingon määrä on alle 10.000 euroa. Tältä osin johdanto-osaan on lisätty kappale 51a, jossa on viitattu rikoksen rajat ylittävään (’transnational’) luonteeseen sekä siihen, että tietyntyyppinen rikos voisi olla vakava uhka unionin taloudellisille eduille tai kansalaisten luottamukselle EU-instituutioita kohtaan.

Suomi on myös korostanut avoimuuden merkitystä asetusehdotuksen yksittäisten artiklojen ja johdannon muotoiluissa sekä myös käsiteltäessä neuvoston oikeuspalvelun lausuntojen julkisuutta. Vaikka avoimuusasetuksen soveltamisalan ulkopuolelle on artiklassa 65 jätetty tapausmateriaali (’case files’), soveltuu avoimuusasetus kuitenkin EPPO:on toimintaan laajemmin kuin komission alkuperäisessä ehdotuksessa, jossa asetusta olisi sovellettu ainoastaan hallinnollisiin asiakirjoihin. Julkisuusperiaatetta korostetaan myös johdanto-osan kappaleessa 108.

Mitä vielä tulee EPPO:n vaikutusten tarkempaan arviointiin, oikeusministeriö viittaa viime syksynä tehtyyn selvitykseen, jolloin asetusehdotus lähetettiin laajalle lausuntokierrokselle ja kysyttiin samalla eri tahojen näkemyksiä EPPO:n hyödyistä ja haitoista. Lausuntopalautetta on käsitelty edellisen U-jatkokirjeen liitteenä olevassa perusmuistiossa (OM2016-00255).

On arvioitu, että Suomessa tapahtuvan tutkinnan kannalta EPPO:n vaikutus olisi vähäinen, koska EU:n taloudellisia etuja vahingoittavia rikoksia esiintyy Suomessa vähän ja ne myös tutkitaan tehokkaasti. Asetuksella (ehdotuksen tämänhetkisessä muodossa) ei myöskään puututa kansallisiin tutkinnanjohtojärjestelyihin. Merkillepantavaa on myös se, että jos Suomi jäisi EPPO:n ulkopuolelle, siitä ei olisi odotettavissa merkittävää taloudellista hyvitystä, jos lainkaan.

Lopullinen kannanmuodostus EPPO:on osallistumisesta eduskunnan informointivaiheineen tulee tehtäväksi siinä vaiheessa, kun tiiviimmän yhteistyön neuvottelutulos ja osallistuvien jäsenvaltioiden lukumäärä on selvillä. Komission on myös määrä toimittaa uusi kustannusarvio neuvottelutuloksesta ja myös siitä, miten EPPO:on osallistumattomien jäsenvaltioiden asema kustannuksissa huomioidaan. Lisäksi EPPO:n perustamiseen tarvitaan Euroopan parlamentin (EP) hyväksyntä. EP pitää EPPO:n perustamista tärkeänä.